

CAIBIDIL 35

I DTREO AN IMPRISEANACHAIS

An Clasaiceas agus an Rómánsachas

Ba é *Académie des Beaux-Arts*, nó an tAcadamh mar a thugtaí air, a bhí freagrach as caighdeán righin docht a choimeád i dteagasc na healaíne. Bhí a chuid grád agus gradam ar na clocha míle ba thábhachtaí i saol an ealaíontóra óig. Sna blianta i ndiaidh Réabhlóid na Fraince ba í an stíl chlasaiceach a bhí i réim san Acadamh. Ba é an t-ealaíontóir Nicolas Poussin a thug an stíl chlasaiceach chun na Fraince den chéad uair sa 17ú haois. Ar an idéal agus ar an 'uaisleacht' a bhí an bhéim sa stíl sin.

Nicolas Poussin agus an Rómánsachas

Francach ba ea an t-ealaíontóir Nicolas Poussin (fíor 35.1) ach chaith sé formhór a shaoil mar ealaíontóir sa Róimh, áit ar tháinig sé go mór faoi thionchar na healaíne clasaicí. Chuaigh an ealaín chlasaiceach i gcion go mór ar ealaín na Fraince ina dhiaidh sin mar go raibh an t-uafás pátrún ag Poussin féin sa Fhrainc. Bunaíodh Acadamh Ríoga na Péintéireachta agus na Dealbhóireachta sa bhliain 1648 agus ba iad coincheapa Poussin cloch choirnéil an teagaisc ann. Dar le Poussin gurbh í

an línócht croí na péintéireachta agus go raibh léiriú na staire ar an rud ba thábhachtaí agus ba luachmhaire san ealaín.

An Nuachlasaiceas

Mhair tionchar choincheapa Poussin ar feadh i bhfad. Ach ag deireadh an 18ú haois agus ag tús an 19ú haois tháinig leagan nua den chlasaiceas agus den ealaín Rómhánach chun cinn ar ar tugadh an Nuachlasaiceas. Ba é Jacques-Louis David an t-ealaíontóir ba mhó cáil i ngluaiseacht an Nuachlaiseacais.

Fíor 35.1 PAN BUACH,
Nicholas Poussin, Louvre,
Páras

Mheall sé a chuid mac léinn i dtreo na stíle nua agus chuaigh sé i gcion go mór ar an ealaíontóir Jean Auguste Dominique Ingres, go háirithe.

An Clasaiceas in Acadamh na Fraince

Jean Auguste Dominique Ingres

Chaith Ingres roinnt mhaith blianta san Iodáil áit ar chuir sé feabhas ar a chuid scileanna. Nuair a briseadh ar Napoléon Bonaparte, d'fhill Ingres ar an bhFrainc agus ghlac an réimeas nua go fonnmhar leis an gcur chuige traidisiúnta clasaiceach a bhain lena chuid péintéireachta. Ceapadh Ingres ina stiúrthóir ar Acadamh na Fraince agus d'fhan sé sa phost sin ar feadh 40 bliain. Bhí sé ina bhall tábhachtach de ghiúiré an *Salon*, dream a sheas go daingean le gné uasal idéalach na stíle clasaicí. Thar aon ní eile, ba rímhór ag lucht an *Salon* ábhar staire a léiriú agus bhí siad den tuairim gurbh í an líníocht bunchloch na péintéireachta uile. Ní hé go bhfuil aon locht ar an stíl chlasaiceach aisti féin, ná go deimhin ar na teoiricí a bhain léi. Ní raibh ann ach gur éirigh na rialacha ródhocht le himeacht ama agus nach raibh aon dul ón bhfoirmle. Ní dhéanadh aon ealaíontóir dul chun cinn ach an té a chloíodh go dlúth docht leis an stíl a bhí thuas. Aon ealaíontóir a rachadh a bhealach féin, thabharfaí neamhaird iomlán air. Samhlaítear tréimhse Ingres san Acadamh bheith tur agus seasc, dá bhrí sin, rud nach bhfuil cóir ar fad.

Foirmlí Ealaíne

Le himeacht ama, d'iompaigh stíl shnasta Ingres ina dogma docht, dogma a bhrúigh sé ar dhaoine eile. Dar leis nach bhféadfaí insint nó cruth inmheánach na deilbhe a chur in iúl ach amháin leis an líníocht. Ba mhinic a úsáideadh sé líne chasta neamhbhriste amháin chun na fíoracha ina chuid pictiúr a chruthú, mar ba nós leis na Gréagaigh fadó. Bhí sé den tuairim go raibh an líne i bhfad ní b'éifeachtaí ná an dath sa péintéireacht. Cé nach raibh ann ach a thuairim phearsanta féin rinneadh riail acadúil dholúbtha den tuairim sin. Ní gach aon ealaíontóir a bhí ar aon tuairim le Ingres, áfach. Bhí an cheist sin ar cheann de na conspóidí stíle ab iomráit ar fad i stair na healaíne.

Díospóireacht Ealaíne - An Líne seachas An Dath

Sheas Ingres go docht leis an líníocht, leis an áilleacht idéalach agus leis an traidisiún clasaiceach ach ba iad dathanna agus paisean an Románsachais a spreag Eugène Delacroix. Ní ghéillfeadh ceachtar den bheirt. Pléadh an t-ábhar go mion sna nuachtáin, scríobhadh go leor alt fúithi agus foilsíodh go leor scigphictiúr mar gheall air. Diaidh ar ndiaidh chuir níos mó agus níos mó daoine ar an dá thaobh a ladar féin sa scéal. Ach is díospóireacht pholaitiúil a bhí ann, dáiríre. Bhí tionchar láidir ag an Acadamh ar mheon an phobail. B'fhearr le muintir an Acadaimh ábhar clasaiceach neamhchonspóideach a bhain leis an stair nó le miotaseolaíocht na Gréige nó na Sean-Róimhe. B'ionann Ingres agus an tAcadamh. Mheas siad gur réabhlóidithe contúirteacha iad aon duine a sheasfadh an fód ina gcoinne.

Saol Ingres mar phéintéir

Is meascán aisteach iad pictiúir Ingres den seanghnás agus den nua ina dhiaidh sin féin, rud a fhágann gur deacair iad a rangú taobh istigh d'aon stíl faoi leith. Faoi mar a dúradh cheana, bhí a chroí in ealaín na hIodáile. B'fhearr leis stíl thraidisiúnta an Acadaimh ná an ealaín nocht chlasaiceach. Bhí teicníc péintéireachta thar barr aige, agus chreid sé féin gur cheart go mbeadh an péint chomh mín le craiceann oinniúin. Thagadh an fhís a bhí aige faoi idéal na háilleachta idir é agus an fhíor os a chomhair, áfach, agus ba nós leis na toisí a chur as a riocht. Ba mhinic a cáineadh é as é sin a dhéanamh.

Folcaí Valpinçon

Sa bhliain 1808, agus é fós san Iodáil, chuir Ingres roinnt pictiúr faoi bhráid an *Salon*. Ina measc sin bhí *Folcaí Valpinçon* (fíor 35.2), pictiúr ar ainmigh an té a cheannaigh é sa bhliain 1822. B'aoibhinn riamh le Ingres fíoracha mná a péinteáil, ach saothar faoi leith is ea an píosa seo. Íomhá chiúin mheallach atá ann d'fholcaí choimhthíoch i láthair shamhalta san oirthear. Mar shaothar tá sé iomlán éagsúil le haon staidéar nochtfhíorach a péinteáil duine ar bith dá chuid comhghleacaithe.

Fíor 35.2 SNÁMHAÍ VALPINÇON, Jean Auguste Dominique Ingres, Louvre, Páras

Meastar anois go bhfuil *Folcaí Valpinçon* ar cheann de na saothair is fearr le Ingres. Níor thaitin sé mórán le pobal a linne, áfach. Pictiúr ba ea é a chuaigh i gcion ar fad ar na céadfaí. Níor chloígh Ingres go docht leis an múnla clasaiceach ann agus d'fhág an méid sin nár thuig na criticeoirí a luach. Chuir sé as dóibh gur athraíodh toisí chos an mhainicín d'aon turas agus b'iontach leo nach raibh de thacaíocht ag an leaba ach an t-aon chos adhmaid amháin. B'ait leo, freisin, go mbeadh cúl na mná linn. Is í fírinne an scéil, áfach, go meallann sé sin aird agus aire an lucht féachana. Tá síocháin shéimh ag baint leis mar radharc agus tá diamhair éigin ag baint leis an mbean sin gan aghaidh agus le solas bog an phíosa trí chéile.

Ionsparáid ó ealaíontóirí an Renaissance

Chuaigh saothair dhéanacha Michelangelo agus na n-ealaíontóirí eile a chonaic Ingres san Iodáil go mór i bhfeidhm air. Saothair Mhainéaracha ba ea iad a raibh fíoracha fada díchumtha iontu. Spreag na saothair sin Ingres chun a leagan féin d'áilleacht na mná a léiriú. Mar sin féin, sceitsí nádúraíocha den chuid is mó atá ina chuid réamhsceitsí. Is sampla de línitheoireacht iontach Ingres é an sceitse pinn luaidhe don phictiúr *Vénus à Paphos* (fíor 35.3). Éiríonn leis galántacht agus maisiúlacht na fíorach a chur in iúl leis an leas sciliúil a bhaineann sé as an líne.

FÍOR 35.3 VÉNUS À PAPHOS, Jean Auguste Dominique Ingres, Musée d'Orsay, Páras

Eugène Delacroix

Dála ealaíontóirí eile na linne sin, is san Acadamh a chuir Eugène Delacroix tús lena shaol mar ealaíontóir. Ach is ó bheith ag cóipeáil saothair na Sean-Mháistrí sa Louvre a shaothraigh sé roinnt mhaith dá chuid eolais agus scileanna.

Tionchar ar an Ealaíontóir

Chaith Delacroix seal i Sasana agus chuaigh pictiúir uiscedhatha na Sasanach i bhfeidhm air go mór. Tar éis tamaill thuig sé na féidearthachtaí a bhain leis an bpéintéireacht amuigh faoin aer, nó *en plein air*. Níorbh fhada go raibh an cineál sin péintéireachta ina dhlúthchuid de chúrsaí léinn na healaíne. Bhí tionchar ag an gceol agus ag an bhfilíocht nua ar Delacroix freisin agus chuir sé spéis faoi leith i gceol agus in éadaí an Oirthir.

Tionchar Mharacó

Chuaigh Delacroix ar thuras go Maracó agus chuaigh an méid a chonaic sé ann i gcion go mór air. Bhí an turas sin ar cheann de na tréimhsí ba thábhachtaí dá shaol. Sé seachtaine a chaith sé in Tangier, áit ar thug sé cuairt ar phálas an tsabhdáin. Sa phálas tugadh bronntanais do Delacroix agus don dream a raibh sé ag taisteal leo. Ar na bronntanais sin bhí capaill Arabacha agus ainmhithe iasachtacha, leoin agus tiogair ina measc. A fhad is a bhí sé ann rinne sé nótaí agus líníochtaí de mhionsonraí na healaíne áitiúla agus bhailigh sé eolas a mbainfeadh sé úsáid as ar feadh 30 bliain ina dhiaidh sin (fíor 35.4). Ní dhéanadh Delacroix cóipeáil lom den rud a bhí os a chomhair amach, mar gur chreid sé gur dhlúthchuid den phéintéireacht í an tsamhlaíocht.

Cumhacht na nDathanna

Spreag an solas agus na dathanna i Maracó Delacroix chun triail a bhaint as rudaí nua. Thug sé droim láimhe d'oiliúint an Acadaimh agus do thábhacht na líníochta agus chrom sé ar dhul ag obair le dathanna. Cuireadh sé dathanna comhlántacha taobh le taobh agus d'fhoghlaim sé conas mar a oibríonn na dathanna lena chéile. Chruthaigh sé meascáin bheoga ildathacha. Níor nós leis dath dubh a úsáid in aon chor ach bhain sé leas as an gcorcairghorm agus as an nglas frithchaite chun rian na scáthanna a threisiú agus chun cur le loinnir an chnis. Chomh maith leis sin rinne sé staidéar ar an eolaíocht a bhain leis na dathanna. Scríobh sé gur gá a bheith dána go barr do chumais; gan dánacht, nó dánacht thar cuimse go fiú, nach ann don áilleacht.

An tSaoirse ag ceann an tSlua

Ba í Réabhlóid mhí Iúil sa bhliain 1830 a spreag an saothar is mó cáil de chuid Delacroix. Le linn na réabhlóide sin baineadh coróin na Fraince de Rí Séarlas X agus cuireadh Louis-Philippe, 'Rí an Phobail' ina áit. Sa saothar *An tSaoirse ag ceann an tSlua* (fíor 35.5) caitheann an tSaoirse (i riocht mná) hata dearg na réabhlóidithe. Tá an drong mhíshlachtmhar á leanúint agus is ise atá chun tosaigh. Tá raidhfil agus beaignit uirthi i lámh amháin aici agus brat sa lámh eile. Léiríonn na cíocha nochta

Fíor 35.4 SEILG NA LEON,
Eugène Delacroix, Institiúid
Ealaíne Chicago, SAM

luachanna sóisialta an phoblachtachais. Níl teachtaireacht an tsaothair iomlán soiléir, áfach, agus ní léir gurb í an tsaoirse ceannaire an tslua. Ritheann gasúr sráide chathair Pháras chun

tosaigh uirthi agus i measc a leantóirí tá fear meánaicmeach a bhfuil hata ard air. D'fhéadfadh gurb é an t-ealaíontóir féin atá san fhear seo.

Fíor 35.5 AN tSAOIRSE AG
CEANN AN tSLUA, Eugène
Delacroix, Louvre, Páras

Freagra an rialtais

Pictiúr polaitíochta comhaimseartha ba ea *An tSaoirse ag ceann an tSlua* nach bhfacthas roimhe sin sa Fhrainc. Dá bharr sin, tháinig athrú ar an tionchar a bhí ag saol na linne sin ar na healaíontóirí Rómánsacha. Ní raibh aon ghlacadh leis an saothar ag *Salon* Pháras sa bhliain 1831, áfach. Cheannaigh an stát an pictiúr agus rinneadh é a cheilt ar an bpobal nó bhí eagla ar Louis-Philippe roimh an gcumhacht a bhain leis. Ní go dtí an bhliain 1848, tar éis na réabhlóide a chuir deireadh le ré Louis-Philippe, a cuireadh an pictiúr ar taispeáint.

An Líne seachas An Dath

Lean lucht na healaíne leis an bplé faoin idirdhealú saorga idir an Clasaiceas agus an Rómánsachas go ceann tamaill eile. Ba í croí na ceiste ná bua na líne (rogha Ingres) thar bhua an datha (rogha Delacroix). Ba chuid den chluiche é an míthaitneamh pearsanta a thug na healaíontóirí seo dá chéile. Bhí spéis mhór ag lucht leanúna na n-ealaíontóirí sa díospóireacht, ámh, agus bhí plé agus díospóireachtaí bríomhara ar siúl i gcaiféanna agus i stiúideonna ar feadh na mblianta. Bhain na nuachtáin taitneamh as na focail mhaslacha a bhíodh ag na healaíontóirí dá chéile, dar ndóigh, ach ar deireadh thiar chaill Delacroix an cath i gcoinne an Chlasaiceas. Theip glan air meas an Acadaimh a thuilleadh agus níor ceapadh ina bhall é go raibh sé ina sheanfhear in agallamh an bháis.

Tionchar ar ealaíontóirí eile

Ó thaobh na healaíne de bhí Delacroix an-bhisiúil ar fad agus bhí sé féin an-mhórálach as bheith ina oibrí gasta. Tugann na litreacha fada a scríobh sé mar aon lena chuid dialanna léargas an-spéisiúil dúinn ar a chuid tuairimí. Níor tuigeadh an tábhacht a bhain le Delacroix go dtí níos deanaí, áfach, nuair a aithníodh é mar fhuascailteoir na ndathanna. Ar na healaíontóirí a spreag sé bhí Renoir, Seurat, Cézanne agus van Gogh.

Conclúid

Bhí lúí ag an Acadamh le healaín uasal, idéalach den stíl chlasaiceach. Le linn do Jean Auguste Dominique Ingres a bheith ina cheann air, rinneadh dogma docht dá stíl shnasta féin. Thug Eugène Delacroix a dhúshlán féin agus dúshlán an Acadaimh nuair a leag sé an bhéim ar a gcaoi a n-oibríonn na dathanna comhlántacha lena chéile. Ní raibh a thiochar siúd ar an ealaín le feiceáil go dtí níos deanaí áfach nuair a ghlac leithéidí Seurat, Cézanne agus van Gogh lena chuid teoiricí faoi na dathanna agus nuair a thug siad aghaidh ar na féidearthachtaí a bhain leo san ealaín.

Ceisteanna

1. Ainmnigh roinnt carachtar atá le feiceáil i líníochtaí Jean Auguste Dominique Ingres.
2. Déan cur síos ar na teicnící a d'úsáid Ingres le bailchríoch mhín a chur ar a chuid pictiúr.
3. Cén díospóireacht a bhain leis an líne agus leis an dath?
4. Conas a chuaigh Eugène Delacroix i bhfeidhm ar ealaíontóirí eile a tháinig ina dhiaidh?

Aiste

1. Bhí tionchar ag an ealaín a tháinig roimpi ar an bpéintéireacht chlasaiceach. Mínigh tábhacht an tionchair sin ar shaothair Jean Auguste Dominique Ingres.

Staidéar ar phictiúr dhaite

1. Nuair a cuireadh *Folcaí Valpinçon* ar taispeáint den chéad uair, bhí criticeoirí den tuairim gur saothar 'neamhréasúnach, ciotach agus dothuigthe' a bhí ann. Déan mionscrúdú ar an bpictiúr (fíor 35.2) agus léirigh cé acu an aontaíonn tú nó nach n-aontaíonn tú leis na tuairimí sin. Cuir an saothar i gcomparáid le saothar eile de chuid Jean Auguste Dominique Ingres agus léirigh cibé freagra atá agat féin ar fhís an ealaíontóra maidir leis an áilleacht idéalach.